

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 7 • год. ХСV • 8 април 2016 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

СЛАВИМ ЧУТОВНИЯ ПОДВИГ НА ОДРИНЦИ

В Деня на Тракия в София – тържествено поклонение, панихида и венци за героизма, саможертвата и мъченичеството

„Днешният ден – 26 март, е посветен на Тракия и героичната и славна Одринска епопея. Дошли сме да сведем чела пред величавия подвиг на доблестните български войни, но и пред мъките на хората от кърваните

изселници от Одринско с посока България. Не бива да забравяме нашите герои и мъченици. И не само на този ден да помним завещанието на тракийските войводи: „Не забравяй, но не отмъщавай!“ – с тези думи на водещата

актриса Василка Сугарева и под звуците на маршове, изпълнявани от представителния гвардейски духов оркестър започна националното тържество-поклонение по случай 103 години от чувтовния подвиг при Одрин и

Деня на Тракия пред паметника на Одринската епопея.

То бе организирано от Съюза на тракийските дружества в България, Столичната община и Съюза на офицерите и сержантите от запаса и резерва. Да уважат тържеството дойдоха Маргарита Попова – вицепрезидент на Република България, Тодор Чобанов – заместник-кмет на Столичната община, св. иконом Ангел Ангелов – протосингел на Софийската света метрополия, Димитър Кюмюрджиев – заместник-министър на отбраната, Ваня Кастрева – началник на РИО в София, Васил Василев – председател на Общобългарския комитет „Васил Левски“, Петко Колев – председател на фондация „Тангра Танагра“, депутати, представители на ВМРО и „Атака“ и др. Тук бяха председателят на СТДБ Красимир Преманов, членовете на Централното ръководство на Съюза Краснодар Беломорски и Николай Димитров, директорът на ТНИ чл. кор. проф. Васил Проданов, изтъкнати тракийски дейци като писателя и издател Иван Гранитски, проф. Делчо Порязов, проф. Иван Филчев, доц. д-р Атанас Щерев, членове на Върховния комитет на СТДБ, потомци на тракийци, граждани и гости на столицата.

Продължава на 3-а стр.

ОДРИНСКАТА
ЕПОПЕЯ И ДЕНЯ
НА ТРАКИЯ

проф. д.ист.н.
Светозар
Елдьоров

На стр. 4

ОТКРИТ УРОК ПО РОДОЛЮБИЕ

Час, посветен на Деня на Тракия в Втора английска гимназия „Томас Джеферсън“

На 25 март в препълнената актова зала на Втора английска гимназия „Томас Джеферсън“ в София, се проведе открит урок по родолюбие, организиран от Съюза на тракийските дружества в България. Урокът по родолюбие е част от образователен проект, който се осъществява в столични училища от СТДБ и Тракийския научен институт, със съдействието на кмета на Столична община Йорданка Фандъкова.

Днешният урок, посветен на Деня на Тракия, беше уважен от представители на общината и от нейния кмет г-жа Фандъкова. СТДБ беше представен от председателя на Съюза Красимир Преманов и Краснодар. Беломорски, а ТНИ – от своя директор-член кор. проф. Васил Проданов, д-р Ваня Стоянов – научен секретар и д-р Ваня Иванова. Фолклорна група на гимназията поздрави гостите и участниците с народни хора. Веселина Иванова – историчка и заместник-директор на гимназията откри урока с беседа, посветена на мъченичеството на тракийските бежанци. Специално внимание бе отделено на датата 26 март, на нейното значение и мястото ѝ в тракийския и в българския официален календар.

В словото си Йорданка Фандъкова приветства СТДБ за неговата патриотичната дейност, поздрави тракийци с Деня на Тракия и изрази удовлетворението си от интереса на учениците към урока по родолюбие, чиито старт бе даден в едно от образцовите български училища, каквото е Втора английска гимназия.

Урокът протече под формата на беседа и дискусия, в които участваха представителите на СТДБ, на ТНИ и учениците от гимназията. В нетрадиционна образователна среда ученици и учители бяха запознати с историята на тракийските българи. На вниманието им бяха представени интересни факти от Красимир Преманов, чл. кор. проф. Васил Проданов и д-р Ваня Стоянова. Те очертаха ролята на родолюбието в контекста на нашата съвременност, като изразиха убеждението си, че на младите хора им предстои да извървят дълъг път, но никога не трябва да забравят от къде са тръгнали, защото онзи, който не помни миналото и корените си, няма бъдеще. Представителите на СТДБ и на ТНИ дариха на училищната библиотека книги с тракийска тематика. Урокът ще бъде продължен в следващите месеци в часовете по свободно избираем предмет, което ще осигури приемственост и надграждане в историческата памет на възпитаниците на гимназията.

ОБРЕЧЕНА СЪМ НА ТРАКИЙСКАТА КАУЗА

Слово на вицепрезидента Маргарита Попова по повод Деня на Тракия

Уважаеми господин Преманов,
Уважаеми гости от изпълнителната власт и представители на Българската православна църква,
Скъпи тракийци,

Днес сме тук, за да съберем сърцата си в едно, за да затупят сърцата ни в едно и да отбележим заедно за пореден път Деня на Тракия, Деня на „каматна“ Тракия, както ще кажат тракийци, което значи хубава Тракия, райска земя, Тракия с дълбоки корени, земя клана, поробвана, прочиствана, но останала жива и зави-наги българска.

Днес сме заедно, да влеем сърцата си в едно и да отбележим Деня на тракийци, хора с опърлени души, с опърлени криле, но останали живи,

вечно живи. Това е днешният ден – да се съберем ведно, да стиснем ръцете си в юмрук и да кажем, че обичаме родината си и няма да отстъпим от справедливи и родолюбиви каузи.

Днес сме тук, за да почетем тези, които ги няма, но техните потомци са тук. Да почетем родолюбци като Любомир Милетич, който написа библията на Тракия, неуморния, интелигентния, обичащия род и отечество, който заряза всичко и хукна по широка Европа, за да говори за истината.

Продължава на 3-а стр.

РОДИНАТА ЧЕСТВА ДЕНЯ НА ТРАКИЯ

Поклонения, шествия, празнични концерти

ВАРНА

Заредени с пролетно настроение за Деня на Тракия – 26 март в 11 часа варненските потомци на тракийските бежанци се стекоха пред Паметника-портал на 8-ми пехотен Приморски полк, за да отдадат почит към загиналите преди 103 години варненци в освободителната Балканска война. Пред Паметника-портал с почетен караул на ВВМУ „Н.И.Вапцаров“ и военен ритуал бяха положени венци и цветя в памет на загиналите за България приморци. В своите слова Румяна Вълчева-председател на Тракийско дружество „Капитан Петко войвода“ и на ТЖС и командирът на Военноморските сили контраадмирал Митко Петев припомниха славните страници от българската история. Заупокойна молитва в памет на загиналите отслужиха свещеници от Варненска и Великопреславска митрополия. Членовете на „Сдружение „Клуб миноносец „Дръзки“ в автентични за онова време униформи украсиха празника. В 17 часа в концертната зала на дом „Тракия“ се състоя тържествен концерт.

БУРГАС

Три дни Бургас празнува Деня на Тракия. Проявите по случай празника започнаха в петък – 25 март с ритуал за поднасяне на венци и цветя пред Паметника на българския воин. Те продължиха с тържествен концерт. В пълната зала на Военния клуб се извиха различни фолклорни групи, ансамбли, народни певци и самодейци. Първокурсничката Белослава Русева откри концерта със най-българското стихотворение „Аз съм българче“. Един от обичаните тракийски изпълнители – Стоян Физиев, зарадва публиката със своите песни, а неговата ученичка – красивата Николета Дойчева възхити гостите на събитието със

силния си и уникален глас. Рисунки, посветени на темата за Деня на Тракия, красят голямата зала на тракийското дружество в Бургас, нарисувани от участниците в конкурса за детска рисунка, организиран от дружеството.

В събота бяха поднесени венци и цветя на паметниците на тракийските войводи в Морската градина. Там, към тракийци се присъедини и президентът на Република България Георги Първанов (2002–2012), който заедно с тях почете капитан Петко Войвода, Георги Кондолов и Михаил Герджиков с едноминутно мълчание и сведени глави.

ЯМБОЛ

С поднасяне на венец и кратко слово пред Паметника на тракийци, издигнат на площад „Освобождение“ в центъра на града, започна тържеството, посветено на националния ден на Тракия. Зрителната зала на Военния клуб се изпълни до краен предел от потомците на тракийските бежанци, дошли да отдадат своята почит пред паметта и саможертвата на хилядите участници

в борбата за свободата на Тракия.

В своето слово председателят на Ямболското тракийско дружество Михаил Вълков напомни на присъстващите, че след неуспешните въстания в края на 19 и началото на 20 век за българите е останал само един изход – войната, която с обявяването ѝ през м. октомври реално подхранва надеждите на многобройното българско население в земите на Тракия и Македония за отдавна жадуваната свобода.

Както всяка година, на този ден, тракийци с признателност си припомнят подвига на 3-та българска армия при превземането на укрепената и въоръжена Одринска крепост. За чест и гордост на ямболци първото знаме е окачено от кандидат подофицера Михо Стоянов от 29 Ямболски пехотен полк.

Концертната програма по традиция откри дамският хор „Тракийка“. Последваха изпълнения от певчески състави-гости на тържеството.

ХАСКОВО

Тесен бе салонът на театър „Иван Димов“, за да побере десетките граждани и потомци на тракийските българи от Хасково, желаещи да присъстват на концер-

та, посветен на Деня на Тракия. Тържеството бе открито от председателя на тракийското дружество „Георги Сапунаров“. Кирил Сарджев. В словото си председателят на СТДБ Красимир Премянов припомни мъченическата съдба на тракийци и поздрави техните потомци с Деня на Тракия. Кратки, но прочувствени обръщения към потомците и гражданите направиха областният управител

Станислав Дечев и генералният консул на България в град Одрин Васил Вълчев. Тук бе и кметът на общината Добри Беливанов. Отец Никола произнесе прочувствено есе за оцеляващата връзка на тракийските българи с църквата, като единствена останала им надеждна институция в техния живот на бежанци. В празничния концерт участваха всички формации от ансамбъл „Китна Тракия“, група „Тракийска дъга“ трио „Рокива“ и хор „Орфей“ при младежки център в Хасково.

СТАРА ЗАГОРА

Пред монумента „Одринска епопея“ в парк „Тракия“ думи за воинския подвиг при Одрин преди 103 г. произнесе началникът на щаба на Втора Тунджанска механизирена бригада полк. Манол Манолов. Пред гражданите на Стара Загора, офицерите, сержантите и войниците той припомни историческото събитие, с което е свързан този празник – превзе-

мането на Одринската крепост от Българската армия по време на Балканската война – 1912–1913 г. Председателят на тракийското дружество „Одринска епопея“ и почетен гражданин на Стара Загора Петра Мечева поздрави присъстващите с Деня на Тракия, деня на славата и на победата на Българската армия при превземането на Одринската крепост.

Нейните специални послания бяха отправени към войниците от Втора Тунджанска механизирена бригада, които са приемници на Осма Тунджанска дивизия. Събитието уважиха председателят на Общинския съвет Емил Христов, общински съветници, общественици, ученици, много граждани. Венци на признателност бяха положени от името на Община Стара Загора, Общинския съвет и областния управител, тракийско дружество „Одринска епопея“ и МБАЛ „Тракия“.

Тракийското дружество „Фере“ в с. Ракитица отбеляза празника с панихида, слова за Деня на Тракия и фолклорна програма.

ПЛОВДИВ

Тракийското дружество „Войвода Руси Славов“ организира тържественото честване на Деня на Тракия в Дома на армията. Приветствени поднесоха Красимир Премянов – председател на СТДБ и Савина Петкова – председател на Общинския съвет в Пловдив. Празнично слово произнесе проф. д.ист.н. Светлозар Елдъров. Председателят на СТДБ наградил с медал „Капитан Петко войвода“ тракийски деятели, работили активно за тракийската кауза. Празненството продължи с изпълнения на представителния ансамбъл „Тракия“.

ИВАЙЛОВГРАД

На 25 март тракийците от Ивайловградското дружество „Яни Попов“ бяха на празника заедно с приятели от Созопол, Димитровград, Капитан Андреево и Драма-Гърция. На тържествен концерт бяха

отбелязани 95 години от създаването на организацията, 120 години тракийско движение в България и 50 години тракийски хор „Яни Попов“. Прочетено бе приветствие от председателя на СТДБ Красимир Премянов. Тук бяха представители на общинското ръководство, членовете на Върховния комитет Стефан Танев – председател на фондация „Капитан Петко войвода“, Божана Богданова, председателите на дружества Никола Илчев – Ивайловград, Гено Пухов – Созопол, Тодор Каваков – Димитровград и Никола Николов – Капитан Андреево. В истински вълнуващ спектакъл се превърна концертът, завършил с песента „Ясен месец веч изгрява.“, изпята от всички участници – от хор „Яни Попов“ – Ивайловград, танцовият и хоровият състав от Созопол, както и хорвете от Димитровград и Капитан Андреево. На 26 март всички положиха венци пред паметниците на войводите Капитан Петко войвода, Яни Попов и Димо Николов.

ПЕРНИК

На 26 март в артсалона на Двореца на културата се състоя десетият юбилеен ден на Тракия. Гостите и участниците бяха посрещнати с красива тракийска погача и шарена сол от Еленка Георгиева. Празникът бе открит от председателя на дружеството Петър Янков. Слово за 103-тата годишнина от победоносния край на Балканската война с превземането на „непревземаната“ до тогава Одринска крепост, произнесе секретарката на дружеството Недка Господинова.

ШУМЕН

За Деня на Тракия тракийци бяха поздравени от художествени колективи на целия Шумен. Те се радват, че градът празнува с нас, а дружеството им е създадено в далечната 1924 г., само две години след заселването тук, в квартал „Тракия“ на град Шумен. Известната в цяла Североизточна България фолклорна група „Тракия“ откри празника с тракийския химн, а множеството запя спонтанно... Поздравлението от о.з. полк. доцент Златко Попчев, председател на дружеството, развълнува всички!

АСЕНОВГРАД

Тракийското дружество „Родопи“ отбеляза Деня на Тракия с празничен концерт, в който участваха фолклорен ансамбъл „Капитан Петко войвода“, детският фолклорен ансамбъл „Станимаклийче“ при общинския детски комплекс „Васил Левски“ и ученици от Основното училище „Петко Каравелов“.

СЛИВЕН

Тържествено събрание-концерт по случай Деня на Тракия организира тракийското дружество „Лазар Маджаров“ и областната организация на Съюза на офицерите и сержантите от запаса и резерва в Сливен.

Чествания на 26 март бяха организирани и в Русе, Плевен, Веллингград, Кърджали, Крумовград, с. Генерал Инджови и др.

СЛАВИМ ЧУТОВНИЯ ПОДВИГ...

Продължение от 1-а стр.

Прозвучава „Ясен месец веч изгрива“ в изпълнение на мъжкия ансамбъл „Антоним“. След любимата песен на тракийци ансамбълът изпълни „Идем, идем стан проклета“, „Обсадения Одрин“, „Тракийски кумир“ и „Де е България“. След което думата бе дадена на г-жа Маргарита Попова – вицепрезидент на Република България. Прочувственото й слово бе изслушано с изключително внимание и изпратено с ръкопляскания и възторжени възгласи. (Словото поместваме отделно). Председателят на СТДБ Красимир Премянов

благодари на вице-президента Маргарита Попова за изключително вълнуващото слово и за това, че дава пример на политиките как да се отнасят към историята и днешния ни ден. Подчерта още, че вече

десет години Денят на Тракия се чества заедно със Столичната община и е включен в културния календар на София. Благодарни на Българската православна църква за подкрепата в спасяването на

паметника на екзарх Антим I в Одрин. В сътрудничеството с Църквата тази година ще бъде чествани 200 г. от рождението му.

Венци на признателност пред българските войни, паднали при превземането на Одрин бяха поднесени от името на председателя на Народното събрание, министър-председателя, вицепрезидента, министъра на отбраната, кмета на Столична община, парламентарната група на „БСП-Лява България“, СТДБ, Общобългарския комитет „Васил Левски“, кмета на община „Възраждане“, Министерство на образованието и

науката, Синдиката на българските учители, 88 СОУ „Димитър Попников“, 129 ОУ „Антим I“, ТНИ, официалното тракийско дружество, ВМОРО и др. Със свеждане на глава и едноминутно млчание бе почетена паметта на героите от Одринската епопея.

В тържествената церемония участваха военнослужещи от Националната гвардейска част.

Преди поклонението в храм „Св. Николай Софийски-Нови“ бе отслужена заупокойна молитва-панихида в памет на загиналите при Одрин и мъчениците на Тракия от ст. иконом Ангел Ан-

гелов – протосингел на Софийската света метрополия. Събралото се мнозинство се поклонили пред паметника на големия духовен водач, будител и политик с тракийски корени екзарх Антим I, чиято 200-годишнина се отбелязва през тази година. Той защитава своето достойнство с думите: „...трупът на пастира трябва да падне там, дето пада народ и войска.“ В церемонията по поднасянето на венците участваха вицепрезидентът Маргарита Попова, председателят на СТДБ Красимир Премянов, свещенослужители, потомци на тракийските бежанци, граждани.

ОБРЕЧЕНА СЪМ НА ТРАКИЙСКАТА КАУЗА

Продължение от 1-а стр.

Тая пуста историческа истина, която до днес всички ние знаем, но не можем до нея да наложим справедливостта! Истината е за тракийски погром и за етническо прочистване на тракийските земи, а не за присъствие и за мирно съвместно съществуване. Истината я знаем. Нашето го помним. Чуждо не искаме и на никого не желаем отмъщение. Това е каузата на тракийци. Поклон пред тази кауза.

Обречена съм заедно с вас на тази кауза. Вярвам в нея, обичам я и съм си дала дума, където и да бъда, с какъвто и ресурс да разполагам, да бъда до вас всеки път, когато искрено, в името на историческата истина и историческата справедливост, празнуваме Деня на Тракия и Деня на тракийци.

Скъпи гости, скъпи тракийци от всички дружества на страната, днес е ден да си спомним и за героичните победи на нашата славна Българска армия. Действала така, че и до днес в учебниците по военно и тактическо изкуство да се говори за воинската чест, доблест и безпримерен героизъм на тези, които превзеха непревзематата Одринска крепост. Източник на родолюбие, на българщина и на дълбок и честен патриотизъм е Българската армия. Тя днес, може би повече от всякога, се нуждае от подкрепа. За да бъде силна. За да имаме надежда в нея. За да се славим чрез Българската армия, а не за да очакваме помощ от тук или оттам. Нека я има и помощта, но преди всичко трябва да знаем, че Българската армия, българските служби, които охраняват границите ни, територията ни, отечеството ни, сами трябва да са способни да ни защитят.

Ето в това е чистият патриотизъм и родолюбие, за което някои като че ли се свенят, срамуват се или просто не са готови, не могат да говорят. Защото не познават историята. Историята е една. Истината е една. Няма две исторически истини. Всички ние

тук знаем истината за Отечество, за род, за тракийските бежанци, прочистени от българските им земища и не могли да намерят до последните си дни покой и мира заради злодеянието, покъртило Европа!

Кой от нас днес, който познава историческата истина и търси историческата справедливост, може да забрави Булгаркьой, Манастир, Малко Търново, Арда, Армагановата долина, Сарджовата колиба. Можем ли да не спомним писъците на жени и на деца, прогонени, избити, изклани от родните места, от българските земища. Докога ще погребваме националните си идеали? Колко книги Йордан Величков трябва да напише за погребаните български идеали. Не искам да има погребани български идеали! Искам днес на всички управленски позиции да имаме хора, изградени предварително като чисти родолюбци и патриоти, които да познават историята, да я тачат и до историческата истина да търсят историческата справедливост.

Днес, в този ден за възпоминание, за слава, за гордост, за упокой и за почит, искам да ви кажа, скъпи приятели, и нещо друго. Днешният ни ден е неспокоен и труден. Не сме сигурни, че управниците ни, застанали на високи места, са достойни и способни с топла дума да приласкаят българския народ, който не живее добре в днешния ден. Искам да имаме управници, които да познават истинския хал на родината, на Отееството, на народа ни. Искам да имаме управници, които да познават региона – Югоизточна Европа, Балканите. Да знаят, че напредъкът, нашият, тук, на българска земя, е свързан с напредъка на нашите съседи, но само когато знаем и признаем историческата истина и когато към нея насложим историческата справедливост. Намерихме ли я историческата справедливост до ден днешен за тракийските бежанци и за потомците им днес? Не сме я намерили. Правим комисии и чакаме тя да възтържествува от

само себе си.

Днес се правят опити националната ни идентичност да бъде размивана, да остане непознавана. Искам да ви кажа, че по този начин е най-сигурно, че ще разделим обществото ни, ще го фрагментираме. Всяка фрагментация ще намери и намира своя политически говорител. За да не можем да се единим. Кому е нужно това? Години наред, и ще продължава да го правя, говоря, че нашата кауза днес е националното ни единение. Разделението разпилява националния ни капитал. И не знам дали има по-подходящ ден от Деня на Тракия, от Деня на тракийци, в който да си кажем за пореден път: да съберем силите си, сърцата си, умовете си и душите си и да изпратим послания далеч – единни, чисти и родолюбиви – за национално единение. Да не позволяваме никой да ни разделя, защото разпиляването на националния капитал няма да донесе добро на Отееството ни и на народа ни.

Интересите ни днес, нашият национален идеал не е този от 19 век. Имахме тогава идеали за национално освобождение. Започнахме с книжовност, с читалища, с училища, с борба за независима българска църква. Имахме и националнообединителен идеал. За него скърбят душите ни днес. Не можахме да го осъществим.

Български земища до ден днешен са извън границите на Отееството. Но тракийци знаят и казват: „Ние нашето го помним, не искаме чуждо и отмъщение не търсим.“ Ние знаем идеала си от 19 в. Знаем какво преживяхме и в тежкия 20 в. Години на войни, на погроми, на разединения. Години на привързаности към един блок, към друг блок... Исторически истини, които не дадоха възможност да изградим една достолепна политическа елитна класа, достолепна дипломатическа класа, които да знаят как да водят независима, самостоятелна и прагматична външна политика.

В днешния ден, скъпи тракийци, скъпи гости, имаме нужда да си кажем ясно и открито тези неща. Имам нужда да знаем, че идеалът ни днес е нашата социална сплотеност, нашата духовна сигурност, които ще бъдат в състояние да донесат благосъстояние, по-добър живот на нашите родители, на нас самите и чиста перспектива, хубава, многопосочна, с възможности за повече избор за децата ни. Ако не бъдем заедно, ако не следваме идеала си за национално единение, за духовна сплотеност, за духовно въздигане и за сигурност на Родината, сигурност на Отееството ни, сигурност на региона ни, няма да стигнем далеч. Няма да се придвижим напред.

Ние знаем какво значи мирна кауза. Ние знаем какво значи свобода, защото сме преживели дълга и неравна история. Знаем

какво значат тези ценности – и мирът, и свободата. Никой не ни ги е донесъл нито днес, нито вчера. Това са общочовешки ценности и всеки истински и честен човек на планетата Земя знае какво означава това. Но тези общочовешки ценности трябва да намерят възплъщение и израз тук, на национална почва, по нашия специфичен национален начин – в добросъседство и разбирателство със съседите ни. За мир и просперитет на региона ни, за да можем да изпълним задачата, която е записана и в Конституцията ни днес – да сме достойни да изграждаме европейския проект, на който сме се обrekli, и заедно с нашите съседи да извървим пътя, за да го реализираме.

За да направим това успешно и за да ни уважават, трябва да знаем своето, родното, националното. Няма кой да те чуе, няма кой да те уважи, празно ще остане мястото ти, ако не знаеш кой си. В този Ден на Тракия, Деня на тракийци, искам да изрека като политик, като човек, като майка и като баба на четирима внуци:

Поклон пред вас, тракийци!

Поклон пред вас, потомци на тракийските бежанци!

Поклон и слава на загиналите от нашата родна армия в Одринската епопея!

Поклон пред теб, народе мой!

Нека да сме заедно, за да пребъдем!

Честит празник! Благодаря от цялото си сърце и душа за

вниманието, с което ме слушате, за обичта, която вече години ми дарявате. Уверявам ви, чувствата ни са взаимни и така ще бъде! Нека да изпратим тези родолюбиви послания – и общи, и човешки, от това място към всички, които днес не могат да бъдат с нас.

Да живее Отееството! Да бъдем заедно, със сърце за България! Благодаря ви и честит празник!

(Заглавието е на редакцията)

26 МАРТ — ОДРИНСКАТА ЕПОПЕЯ И ДЕНЯТ НА ТРАКИЯ

Проф. д.ист.н.
СВЕТОЗАР ЕДЪРОВ

Без военната история нашето национално минало не би могло да бъде разбрано правилно, както без войните България просто нямаше да съществува. И ако днес достойно се представяме пред света с тракийското злато, кирилometодиевото дело и мистериите на българските гласове, не бива да забравяме, че според военноисторическата наука именно в пределите на Историческа България се е намирал един от трите театъра на военни действия, на които най-често се е решавала съдбата на Европа. Заедно с т. нар. „Венециански четиригълник“ в Северна Италия, и Фландрия в Северозападна Европа, Източна Тракия е била бойното поле, върху което в последните 2000 години са написани най-важните страници от военната история на континента. Няма защо да се връщаме към Античността и Средновековието. Дори само един бегъл поглед върху историческия атлас ще ни убеди, че Източна Тракия е белязана с най-славната топография на българската военна история – от хан Крум, Симеон Велики и Иван Асен II до първите отчаяни опити да бъде спряна османската инвазия на Балканите. На два пъти през XIX век – през 1828 и през 1878 г. – руските войски проникват превземат Одрин. Над всички тях обаче стоят българските победи в Балканската война при Лозенград, Люлебургаз – Бунархисар и Одрин – и по численост на противостоящите сили, и по поразяващата мощ на оръжията, и по мащаба на военните действия, и по историческите последици на войната.

През 1911–1912 г., когато трябваше да се подписват договорите и конвенциите за Балканския съюз, а и впоследствие, когато трябваше да се търсят аргументи за

заграбването на българските земи в Македония, сърбите и гърците твърдяха, че главният театър на бойните действия в Балканската война бил Вардарският. Като се осланяха на законите на военното изкуство и на здравия геополитически разум българите отстояваха тезата, че Османската империя може и трябва да бъде сломена на Тракийския оперативен театър. Днес военноисторическата наука категорично е доказала, чрез значението на Източна Тракия като бойно поле в европейската история, че правото е било на страната на България. Българското стратегическо мислене е било правилно, защото е произтичало от голяма историческа дълбочина – европейската военноисторическа традиция, чието продължение са и българските победи в Балканската война. Не от капризите на политиките и дипломатите, подписали неспокояните договори на Балканския съюз, а по силата на историческата логика българските победи в Тракия, които решават изхода на Балканската война, имат всички исторически основания да са част от тази хилядолетна традиция. При това нейната най-мощна, най-героична и най-драматична част.

Освен историческа дълбочина, българските победи в Балканската война произтичат и от дълбините на българската народопсихология.

В историята на всеки народ има една епоха, която е извор на гордост и самочувствие. От там той черпи сили за настоящето, там намира упование за бъдещето. Такава епоха за българския народ е Възраждането. Българското възрождане роди българската нация. Тогава бяха родени и нашите национални добродетели, благодарение на които днес още ни има: гордост от величието на българската дър-

жава в миналото, гняв към незаслужената и несправедлива участ в настоящето, упование в собствените сили, и вяра, твърда вяра, че съдбата може да бъде променена. Именно защото беше горд със себе си, българинът не искаше повече да живее в една изостанала деспотско-тиранска система, той се смяташе достоен за чиста и свята република. И той започна да я гради още в годините на робството чрез своите национални институции – българския еснаф, българската църква, българското училище, българската национално-революционна организация.

Националният дух – най-голямото и ценно наследство на Българското възрождане – се прояви с пълна сила в Априлското въстание и веднага след това в Руско-турската освободителна война. Българското опълчение, историческият първообраз и генетичната матрица на българската войска, съсредоточава в себе си целият опит и всички добродетели на революционната борба през Възраждането и на свой ред поставя началото на въоръжените сили на новата българска държава. Жива връзка между две епохи – епохата на националното освобождение и епохата на националното обединение – то заема свещено място в пантеона на българската бойна слава. Решаващият принос на Опълчението в боевете при Стара Загора, Шипка и Шейново не само допринася за победния завършек на Руско-турската освободителна война, но разкрива и най-добрите качества на българина като боец, които отгук насетне ще пишат военната история на България.

Именно в краткотрайната история на Българското опълчение са създадени трите родни, оригинални и неподражаеми „запазени марки“ на българското военно изкуство, които могат да бъдат разчетени във всички следващи войни и особено в Балканската. При това са създадени

спонтанно и инстинктивно, без военна традиция и без теоретичен опит. Това са „българската контраатака“, осъществена за първи път при Стара Загора и после успешно демонстрирана в Лозенградската и Люлебургазко – Бунархисарската операция; „българската отбрана“, родена на Шипка и повторена при Булаир и Шаркьой; „българската атака“, изпълнена при Шейново и надмината при Одрин. Всички тези волеви добродетели и военни качества на опълченските дружини са доразвити и внедрени в съзнанието, психологията и характера на поколенията български младежи чрез задружните усилия на семейството, училището и казармата. Това е национален инстинкт, издигнат до пиедестала на държавна политика. Една доктрина на победата, изкована само за 35 години след Освобождението и оделотворена в Балканската война.

За шест месеца от октомври 1912 до март 1913 г. светът става свидетел на най-грандиозната дотогава концентрация и динамика на военна сила и бойна мощ. На 5 октомври 1912 г., на едно пространство, разположено симетрично около 50-километровата ос, колкото приблизително е разстоянието между Одрин и Лозенград, т. е. в сърцето на Източна Тракия, се изливат една срещу друга две могъщи човешки вълни, заредени със стомана, барут и ярост. На трите български армии – 1-ва, 2-ра и 3-та, които общо наброяват над 200 000 души, противостои приблизително равен по численост противник, съставен от Източната Турска армия и Одринския гарнизон. Заедно с оперативните резерви, тиловите части и постоянно прехвърляните от другите райони

подкрепления числеността на въоръжените мъже надхвърля половин милион. В срещните боеве на 9 и 10 октомври при Гечкенли, Селиолу, Ескиполос, Петра и Ериклер смелото българско сърце надделява, волята на противника е пречупена и Източната турска армия се отдръпва като попарена, изоставяйки Лозенградската крепост без бой. Цялата тази човешка маса се излива на юг, за да се срещне повторно на още по-тясно пространство по линията Люлебургаз – Бунархисар. Петдневните кръвопролитни боеве на 15–19 октомври, в които българският боен дух повторно и още по-категорично триумфира, можеха да бъдат щастлив и заслужен епилог на тази историческа битка, ако политическата мъдрост беше надделяла. Турската молба за примирие обаче е отхвърлена надменно, за да се стигне до безсмислената атака на Чаталджа на 4 ноември 1912 г. След тримесечно примирие, докато траят преговорите за мир в Лондон, бойните действия са подновени през януари 1913 г., като този път България сама изнася цялата тежест на втората фаза на войната. При Чаталджа и Булаир българските войски отразяват атаките на противника, ликвидиран е и опитът за десант на брега на Мраморно море при Шаркьой. Докато българите воюват за сметка на Балканския съюз, сърбите и гърците вече наливат основите на своето владичество в Македония. На 13 март 1913 г. 2-ра българска армия, подкрепена от две сръбски дивизии, с 48-часова денонощна атака овладява Одринската крепост. Това е и триумфалният край на Балканската война.

Столетия вече полководци, стратегии, военни исто-

рици и философи се стремят да разкрият най-голямата тайна на войната – тайната на победата. Коя и каква е оная мистична сила, която кара мъжете в униформа да потискат най-силния инстинкт – волята за живот? Кое и какво е онова велико тайнство, което предопределя изхода на боя и разделя хората на бойното поле на победители и победени? Технология или идеология, религия или политика, корист или саможертва, любов или омраза – какво е нужно, за да се изкове една победа?

Такива и други подобни въпроси си задават всички, които се стремят да разгадаят тайните на обществените явления и на човешката душа. Различни като подход и методология, техните изследователски усилия достигат до сходни изводи, които потвърждават превъзходството на човека пред технологията, респективно на боеца пред оръжието. Независимо дали се дефинира като „боен дух“, „морална подготовка“, „психологическа мотивация“, „народопсихология“ или „национален характер“, дълбоко у човека е посято семето на бъдещата победа. Пресметнат в пари, бойният дух струва несравнимо по-малко от скъпите технологии, но без него и най-модерните оръжия не струват нищо. Гениялни са онези военачалници, които го откриват у своите бойци. Побеждават онези народи, които го култивират в своите недра.

През 1912–1913 г. в Париж и Франция мнозина военни специалисти сериозно вярват, че българската победа при Одрин е станала възможна само заради тактико-техническото превъзходство на артилерийските системи на Шнайдер-Крьозо над Круп. По същото време в Петербург и Русия политиките говорят за триумф на славянството и възхваляват славянските победи. Генералният щаб на германската армия се опитва да убеди самия себе си, че заслугата за превъзходството на българската армия се дължи преди всичко на немския гений на цар Фердинанд. Някога злонамерени чужденци пръскаха клеветата, че българските победи в Балканската война се дължат на варварските инстинкти и вродената жестокост на българското племе, напоследък други си позволяват да ги свеждат едва ли не до генетична резистентност към холерата, която иначе косяла безпроблемно турците.

Единственото, което издържа всяка научна критика и не подлежи на съмнение е, че победата принадлежи на българския войнък, изпълнил истинския възрожденски дух.

Продължава на стр. 5

СТ.Н.С. ДЕЛЧО БАЛАБАНОВ:

В ТУРЦИЯ НА РЕД Е МЕЧТАТА ЗА ХАЛИФАТ

ГЕОРГИ КУЛОВ

Десният радикализъм надви левия в Турция с помощта на едрия капитал и САЩ. В опитите си да се справят с маоистките групировки в страната управляващите толерират десния радикализъм. Особено остри са сблъсъците през 70-те години на миналия век. Докато левите радикали са осъдени на смърт или разстреляни от полицията, то десните се отърват с леки присъди за много погроми и убийства. Такава е констатацията на българският историк ст.н.с. Делчо Балабанов в неговата книга „Многоликият радикализъм в Турция /1950–1980/“.

Изследването на българският учен се базира на богат документален материал и е илюстрирано с архивни фотографии на ръководителите на радикалите, както леви, така и десни. Книгата е издадена от ИК „Световит“ в края на 2015 г. и е предназначена за изследователите на турския политически живот.

Авторът започва своето изследване от петдесетте години на миналия век, когато възникват първите работнически и студентски организации на турската младеж. Работническата класа е малобройна, но постепенно започва да се самоорганизира. След демократични свободи, студентската младеж също търси своите публични изяви. Тя обаче е разпокъсана на различни сфери на влияние. Поради факта, че висшето образование е приоритет на имотните слоеве, доминират привърженици на клерикалните идеи, на националистическите кръгове, на идеите за възстановяване на халифата. Постепенно с разширяването на приема на студенти от по-бедните слоеве се увеличават привържениците на кемализма, на идеите за национален суверенитет и независимост от САЩ. Навлизат и марксистическите и маоистките идеи. Особено силни са маоистите, които поради малобройността на работническата класа отстояват идеята за селска революция.

Военният преврат през

1971 г. радикализира младежките организации. Назначеното от военните дясно правителство на Н.Ерем оръзва демократичните свободи. В 11 области на страната е въведено извънредно положение. На ход е повсеместен политически терор. Започва съдебно преследване срещу 333 политически организации и групировки, профсъюзни организации и партии. Основният мотив е комунистическа дейност.

Лявата радикална организация ДЕВ-ГЕНЧ се ориентира към партизанско съпротивително движение в градовете и планинските райони на Турция. Част от групите се оттеглят към вътрешен Анадол. Извършват се взривявания, обори на банки, на богаташи. Скоро е ликвидиран лидерът на организацията Дениз Гезмиш. В отговор следват атентат срещу шефа на жандармерията, отвлечен е израелски

експерт, отвлечени са натовски специалисти. Следват 13 смъртни присъди за активисти на ДЕВ-ГЕНЧ. Отговорът е отвлечания на самолети, взривени са лайнерът „Мармара“, шлепът „Кастамону“ и фериботът „Еминьоню“. Властите предприемат безпрецедентни мерки. Много от левите радикали напускат Турция и се установяват в Западна Европа.

Десницата отвърща на

удара чрез манипулирани терористични актове и наказателни акции на командосите на А.Тюркеш. Стига се до там, че наред с леви синдикалисти, университетски преподаватели и политици се разстрелват и активисти на Народно-републиканската партия. Най-често за провокатори се използват маоисти. При една от демонстрациите, която е публично разстреляна, загиват 38 души, а 160 са ранени. Следва масовото клане през

1978 г. в гр. Кахраманмарш, когато са убити над 200 души и над 1000 са ранени.

И докато управляващите са безкомпромисни срещу левичарите, те проявяват учудваща толерантност към командосите на А.Тюркеш. В резултат през 1980 г. се случва поредният военен преврат. На власт идва ген. Кенан Еврен. Всички партии са разпуснати и дейността им забранена. Арестувани са над 200

РОДОСЛОВИЕ

ЕЛИ ВИДЕВА

1. ДОГАН ХИСАР

Три глътки вода
от Горчивата бяла чешма
и грейват на баба ми менците
с бакърен отблясък...

Три восъчни свещи,
запалени в каменен храм,
и дядо потегля на път,
от който завръщане няма...

А конят им рие с копита
беломорски бисерен пясък.

2. ГРАНИТ

Този дъб ме сънува
с изподраните детски пети,
с пощръклелите плитчици,
все заплетени в клоните,
със смеха на бисерен дъжд,
звънко рукнал по кривите корени.
Той е стар,
на хиляда и много години.
Има памет, събрана в листата.
Подари ми едно...
И до днес имам белег
с къдраво ръбче в душата.

000 души. Издадени са 550 смъртни присъди, от които са изпълнени 50.

Заключението на Делчо Балабанов е, че през разглеждания период „... левият радикализъм, умело манипулиран от реакцията, се превръща в политиче-

ска провокация, в резултат на която се предизвиква поредното насилие върху общодемократичното младежко, работническо и профсъюзно движение в Турция“. (Вестник „Нов живот“)

26 МАРТ – ОДРИНСКАТА ЕПОПЕЯ...

Продължение от 4-а стр.

Не модерно оръжие, силна имунна система или жестоки стадни инстинкти, а гордост от напредъка на свободна и независима България, гняв заради потиснатите и онеправдани сънародници в Македония и Тракия, упование в силата и способностите на българската армия, и вяра, твърда вяра, че националното обединение е постижимо, че то може и трябва да бъде осъществено тук и сега, в Балканската война, при Лозенград, Люлебургаз, Булаир, Чаталджа и Одрин. И българският войник го направи.

Направи го, въпреки че според военната статистика от онова време той е „най-евтиният войник“ в Европа – средногодишният разход на един войник в България през 1910 г. възлиза на 632 лв, в Сърбия – 750, в Русия – 828, в Гърция и Италия – 1064, в Австрия – 1073, във Франция – 1134, в Германия – 1861. Направи го, въпреки че заради политиката на бюджетни икономии, наричана тогава политика на „сгъстени щатове“ и

допускането на откупуване от военна служба, срочни намаления и облекчения по семейни, професионални и други причини ръстът на наборите в последните години преди войната намалява, вместо да става тъкмо обратното. Направи го, въпреки че по същата причина непопълнените с офицери щатове за военно време възлизат на 4 600 или близо 40 % по-малко от необходимото. Направи го, въпреки че в самото навечерие на войната в Народното събрание и в печата се води разгорещен дебат за намаляване на срока на военната служба от две години на година и половина. Направи го, въпреки че когато войната вече е обявена, се оказва, че не достигат поне 50 000 пушки и дошлите чак от Америка доброволци за Македоно-одринското опълчение трябва да тръгнат към бойното поле с голи ръце. Направи го, въпреки че беше със скъсан шинел, протрити цървули и празна раница.

Затова Балканската война изобщо и Одринската епопея в частност е дело само и преди всичко на бъл-

гарския национален дух, въплътен в бойците и командирите по бойните полета на Тракия. Победите в тази война са техни победи. „Най-големият изпит за народите“, по думите на Ефрем Каранфилов, беше спечелен с отличен от българския народ, облечен във военна униформа. За съжаление, по примера на войската и народа не можаха или не пожелаха да се подравнят и т.нар. „елити“, които тотално се провалиха на полето на политиката и дипломацията. Те пропаднаха на съдбовния изпит, който трябваше да провери тяхната национална воля и борческа мощ. Затова днес, когато честваме Одринската епопея и Деня на Тракия, честваме само и единствено онези, които воюваха и умираха за националните идеали, а не онези, които ги проиграха.

Когато в края на март 1913 г., при посещението на една високопоставена делегация от София в освободения Одрин, запитали генерал Георги Вазов, началникът на Източния сектор, който оперативно подготвя победния шурм, кому в крайна смет-

ка се пада заслугата за Одринската епопея – на гения на висшите началници или на смелостта и жертвоготовността на войниците, той простичко отговорил:

„– У нас беше само командването. Всичко останало е тяхно.“

Поклон пред паметта на българските воители, които с воля, смело сърце, победен дух и жертвоготовност сътвориха Одринската епопея!

Поклон пред паметта на тракийци, които с цената на разорените си домове и безкръстните гробове на своите най-близки платиха чужди политически грехове!

Подвигът и саможертвата на нашите предци, бойната слава на българската армия и героичната история на тракийските българи, триумфът и мъката на националния идеал, симболизиращи от датата 26 март – Одринската епопея и Денят на Тракия – ще живеят вечно в националната памет, само ако ги помним, тачим и се вдъхновяваме от тях.

Словото бе произнесено на събрание в Пловдив, организирано от дружество „Войвода Руси Славов“.

ПОЛИТИКАТА ЗА ПОВТОРНО ЗАВЛАДЯВАНЕ НЕ Е СПИРАЛА

МИЛКО БОЯДЖИЕВ,
РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ,
„ХЕЛЗИНСКИ
НАБЛЮДАТЕЛ-БЪЛГАРИЯ“

„Стратегическата дълбочина“ в мутациите на османизма и пантюркизма в България

След зараждането си през XIII век като малък турски бейлик в Централен Анадол (обл. Коня), османската власт се налага с огън и меч на три континента. Поради незначителния си демографски потенциал, основният фактор за нейното разпространение се оказва агресивната ислямска религия. Още от началото на османо-турските завоювания на Балканите, жертва през последвалите четири столетия, на най-жестоки страдания, на робство и геноцид става главно мирният българският народ, както и неговата блестяща средновековна култура. Те бяха пожертвани пред олтара на спасената повторно (след 718 г. от българския хан Тервел) европейска християнска цивилизация.

Без тази жертва днешните високомерни западници щяха пет пъти на ден да се полагат на ритуалните си килимчета. Но неейсе! Както големият философ Хегел предупреждава: „Този, който забравя миналото, е обречен да го повтори!“

В наше време общественото внимание е провокирано от невежеството на безродни либералстващи субекти, псевдо-политици и сбъркани теолози, с безпочвените внушения за религиозна толерантност, в съчетание с липса на имунитет срещу екстремизма и верския фанатизъм. Това нагло предизвикателство се шири наред ведно със стремеж за етническо превъзходство и божествено предопределение на богоизбрани народи за регионално и световно господство.

В този дух са утвърдени през 30-те години и пропагандирани у нас расистки и шовинистки държавни доктрини – „Турска историческа теза“, „Слънчева теория за езика“ и други. На такава основа е направената от Кемал Ататюрк агресивна констатация със стратегическа насоченост: „От векове движението на турците съхранява едно постоянно направление. Ние винаги сме напредвали от изток към запад!“ Президентът Торгут Йозал (вж. „Турция в Европа“, Париж 1988 г. с.205) изцяло се присъединява към тази директива, за да изтъкне провежданата от съвременните турски правителства политика съобразно неговите завети. Предпоставка и условие е повторно завладяване по всякакъв възможен начин на България, което поетапно явно се осъществява.

Трябва да се подчертае, че нито през османския, нито през републиканския период турските власти са зачитали стриктно международните правни стандарти (Хуманитарното право, основен източник на което са четирите Женевски конвенции, 1949 г.), прилагани

и при военни действия в случаи на въоръжени конфликти, нямащи международен характер. Гражданската война попада в обхвата на техния чл.3. Засегнатите правителства обаче не характеризират сериозните вътрешни безредици като военни конфликти, за да не признаят съответен военен, политически и правен статут на въстаниците и предпочитат да ги наричат и определят за

престъпници, бандити
и терористи

Така се опитват да избегнат системата за хуманитарна защита срещу посегателство върху живота, жестоко третиране, мъчения или за екзекуции без присъда от законен съд, както и за други престъпления срещу човечеството.

Омразата на Йозал към нашия народ като заклет апологет на пантюрко-ислямския синтез е неговото публично изявление: „Българите са свини!“ Той бива приет с държавни почести (без дори да се извини), от демократично избрания български президент Ж.М.Ж.

Същия дефицит на политически морал и агресивна насоченост манифестира днешните управляващи в Република Турция. Известно е изказването на министър-председателя Давутоглу и претенциозния умисъл в нарушение на българския суверенитет и независимост относно ролята на Турция в страните, където има турци, владени от Османската империя или в земите, през които те са преминавали. В книгата си „Стратегическа

дълбочина“ Ахмет Давутоглу със свойствената му наглост обявява: „Турция трябва да се стреми към получаване на гаранции, които ще предоставят правото на намеса по въпросите на мюсюлманските малцинства на Балканите. По модела на кипърската военна операция“. В аналогичен смисъл и в същата агресивна насока е изказването на президента Ердоган. В речта си на 8.12.2013 г. в източнотракийския град Кешан (населен до 1913 г. предимно с българи) заявява: „Когато говорим за Тракия в рамките на Турция, това означава както Одрин, Такирдаг, Къркларели и, разбира се, Истанбул, така и Комотини, Солун, а така също Кърджали и Делиормана в България, дори земите до Скопие и Босна.“

Широко прилагани са антибългарски опити на някои корумпирани политици за

налагане
в образованието

и общественото съзнание на преднамерени интерпретации на безспорно доказани исторически факти, превръщайки науката в слугиня на политически претенции и чужди стратегически домогвания. Според международните стандарти (изработени от Венецианската комисия) твърдения, отричащи ясно установени исторически факти (напр. Холокоста), са неверни твърдения, които не подлежат на правна защита.

Стожер на протурската неоосманстка политика в България е и остава още от неговото зачатие ДПС във

всичките си мутации. Определеният за „български етнически модел“ е по своята същност инструмент за осъществяване на стратегическата задача на Турция у нас посредством нейната „пета колона“ в лицето на създадени от специалните ѝ служби противоконституционни партии. Защото поставяната им и днес тактическа задача е обособяване, разграничаване и противопоставяне на населението в страната на етническа и религиозна основа. Целта на споменатия модел е завоюване на „ограничен суверенитет“ и пълна независимост, а впоследствие и образуване на етнонационална държава. Използваните в случая ключови понятия са: „етнически“, „религиозни“, „етнорелигиозни“ малцинства, „колективни права“ по общностен признак, на субективно „самоопределение“, (етно)-идентичност с оглед ограничаване суверенитета и за превръщане на българската национална държава в мултиетническа територия.

Истинският модел на българската държавност е Конституцията на Република България, която съответства на международните правни стандарти. Изключение, обаче, прави ислямската религиозна доктрина – шариата.

Европейската комисия в редица доклади (2000–2004 г.) по приемането на България в ЕС изтъква: „Значителна част от финансирането на неправителствените организации идва от държави извън България, което означава, че някои НПО са прекалено зависими от тези донори“. Такива

щедро подкрепяни агенти

на чуждо влияние натрапчиво внушават на нашата общественост необходимост от преосмисляне на утвърдени научни понятия, като „турско робство“ и заместването им с ефимерни думи, обслужващи стратегически домогвания на агресивни чужди сили, като: благородно „владичество“, безпристрастно „присъствие“ или битово „съжителство“ на равнопоставени пред законите разни народности и други подобни.

На първо място трябва да се изясни понятието „робство“. Според чл.7 на Конвенцията на ООН за премахване на робството и протокол към нея от 7.12.1959 г. под „робство“ се разбира положение или състояние на лице, по отношение на което се осъществяват някои или

всички правомощия на правото на собственост, а като „роб“ се разбира лице, намиращо се в такова състояние. Превратните тълкувания са в нарушение на международното право. В академични изследвания се доказва, че на мюсюлманите е възложено от исляма свещеното задължение чрез физическо изтребление, робство и принудителни изселвания да воюват за вярата, внушава им се идеята за водене непрекъснато, нетърпящо никакви граници, разширяване на ислямската власт (вж. изд. БАН 1990 г., А. Желязкова „Разпространение на исляма...с.24). „Една огромна по своята численост социална група била робите“ (с.31). „Основен източник били войните, а във всички големи градове е имало пазари на роби“ (с.205).

Под давлението на всички европейски сили, съгласно договора от Париж – 1855 г. и наложеното от тях покровителство над християните на Балканите, османската власт е била принудена да отслаби мъртвата хватка на робството. Въпреки опитите за частично им прилагане във времето, нечовешките страдания на българската народност под османската власт все продължавали. Ярка представа за това е докладът на американския дипломат Юджин Скайлър, публикуван в Английската Синя книга №4 (1877 г.). В него се свидетелства за следното: „Докато в Копривница царял грабеж, в Панагюрище похот, в Батак турците, изглежда, са имали само една силна страст – жаждата за кръв... Достатъчна е гледката на Батак, за да бъде потвърде-

но всичко за турските деяния при потушаването на българското въстание. А аз го видях три месеца след клането. Навсякъде бяха разпилени човешки кости, черепи, ребра и дори цели скелети. Момински глави още украсени с дълги плитки, детски кости, скелети още покрити с дрехи. Тук видяхме къща, чийто под още се белееше от пепелта на овъглените кости на 30 изгорени жени. На това място селският чорбаджия Трендафил бил нанизан на шиш и след това печен. Той е заробен тук. Видях един вонящ трап пълен с подутти тела...“

Геноцидът
през всички периоди

на историята е бил считан за престъпление против човечеството. За извършване на това престъпление според формулировката в Конвенцията на ООН от 1948 г. се определят и „действия за насилствено предаване на деца от групата на друга група.“ Такова престъпление е продължилото четири столетия (до 1826 г.) прилагане на данъка девширме (кръвен данък) за принудително отнемане на християнски деца от родителите им. Те са откъсвани от родната си среда и изпращани (оковани с вериги) за ислямизиране, военно обучение и възпитание. „Когато някои от неверниците родители или някой друг се противопостави да даде своя син за еничер, той веднага да бъде обесен на прага на неговата врата, като кръвта му се смята за недостойна“ (изт. I.H.Vzuncargih, Osmanli devleti tagliatindan kapukulu ocaklari Анкара 1943 г.). След окончателното им потурчване децата са зачислявани в еничерския корпус.

В репортаж от мястото на събитията „Перушица гори“ американският журналист Макгахан пише: „Никой не би могъл да разбере хладнокръвния, любезния, съзнателния начин, по който един турчин може да лъже, докато не види това, което аз видях по време на моето пътуване из България... Честният и открит начин, по който турците ви лъжат, надминава всяко убеждение и се налага и на най-недоверчивия и скептичен ум... Но само когато човек види със собствените си очи как хладнокръвно и с предумисъл, по най-безсрамен начин те лъжат, тогава започва да вниква в дълбочините на тяхната двуличност...“

И накрая нека припомним думите на Васил Левски: „Ето, близко е времето да покажем на душманите, че българинът не ще бъде вече роб, а свободен. И който от тях не признае нашите закони и не заживее с нас по същите граждански правила, той в един миг с всичко ще стане прах и пепел...“ (в. „Свобода“ – 12.12.1872 г.) (в. „Дума“ със съкращения)

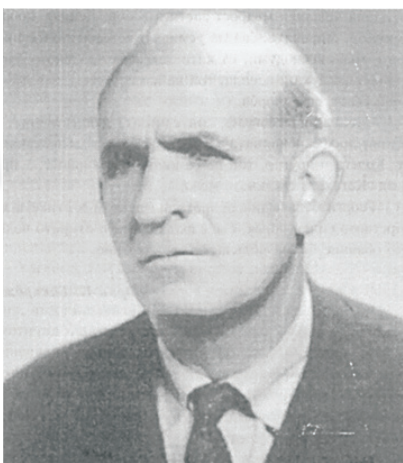
ГЕОРГИ САПУНАРОВ – ПОЧЕТЕН ГРАЖДАНИН НА ХАСКОВО – ПОСМЪРТНО

ЗЛАТКА МИХАЙЛОВА

Общинският съвет в Хасково удостои със званието „Почетен гражданин на Хасково“ – посмъртно, видния деятел на тракийското движение Георги Сапунаров. Решението бе гласувано на последното заседание на местния парламент. Предложението бе направено от общинския съветник от ГЕРБ Димитър Шалапатов, член на Върховния комитет на СТДБ.

Георги Сапунаров е роден на 6 май 1914 г. в село Доганхисар, намиращо се тогава в чертите на Царство България, а сега в Република Гърция, пише в докладната записка. През 1923 г. семейството му е принудено да емигрира в България. Настанява се в Хасково. Георги има трудно детство, както повечето бежански деца, но това не пречи на будния младеж да се образова. Средното си образование завършва в Хаско-

во, а висшето – в Софийския университет, специалност „География“. След дипломирането си започва работа като учител в Мъжката гимназия в Хасково. По-късно е назначен като инспектор по география в Инспектората по образование на Хасковски окръг. През 1944 г. като председател на Тракийската организация в Хасково взема активно участие при подпомагане и настаняване на бежанците от Беломорска Тракия, които постепенно се интегрират и през следващите години със своя труд и знания допринасят за напредъка на града. По време на неговото председателстване са реализирани мащабни проекти: в град Маджарово през 1949 г. е построен паметникът-костница на избитите тракийци през 1913 г., през 1955 г. е издигнат величественият паметник на Капитан Петко Войвода в Хасково с автор скулптора Стою Тодоров, а през 1959 г. е построен Тракийският дом. През 1960 г.

Георги Сапунаров подготвя създаването на популярния днес ансамбъл за народни песни и танци „Китна Тракия“. Пише статии и студии на историко-географска тематика, свързани с Беломорска Тракия, някои от които в съавторство с големия изследовател на Тракия Анастас Спасов Разбойников. Житейският му път завършва през 1993 г.

През 2001 г. признателните бежанци и техните потомци изразяват своята почит към делото и личността на Георги Сапунаров като приемат неговото име за патрон на тракийската организация в Хасково. Не остава без цветя барелефът му, поставен на входа на Тракийския дом.

РАО „Тракия“ с ново ръководство

На проведеното Общо събрание на РАО „Тракия“ на 25 март 2016 г. в Стара Загора бяха избрани нови ръководни органи. Председател на Управителния съвет през мандат 2015-2019 г. ще бъде кметът на община Първомай Ангел Папазов, а негови заместници – Георги Георгиев (кмет на община Тунджа), Иван Алексиев (кмет на община Поморие) и Кичка Петкова (кмет на община Чирпан). В състава на Управителния съвет влизат още Атанас Атанасов (кмет на община Твърдица), Божин Божинов (кмет на община Тополовград), д-р Емил Караиванов (кмет на община Асеновград), Маргарита Стаматова (председател на Общински съвет

■ Петра Мечева - член на Централното ръководство на СТДБ връчва отличието на Кольо Милев

Карнобат), Николай Тонев (кмет на община Гълъбово), Сабихан Мехмед (кмет на община Крумовград) и Петър Киров (кмет на община Елхово).

За председател на Контролния съвет бе избран кметът на община Айтос

Васил Едрев, и членове Атанас Калчев (кмет на община Кричим) и Христо Христов (кмет на община Болярво).

Делегатите в Общото събрание единодушно приеха работен план за дейността на РАО „Тракия“ през 2016 г., с основни приоритети: стимулиране на сътрудничеството между общините и обмяната на опит и добри практики; представителство и защита на интересите на членовете пред централната власт; трансгранично сътрудничество; развитие на гражданското общество чрез подкрепа и съдействие за силно и отговорно към гражданите местно самоуправление и институционална устойчивост.

На досегашния председател на Асоциацията Кольо Милев бе връчено най-високото отличие на Съюза на тракийските дружества в България (СТДБ) – златен медал „Капитан Петко Войвода“ с лента, за ползотворното сътрудничество между РАО „Тракия“ и СТДБ през мандат 2011–2015 г. и за личната му подкрепа на тракийската кауза.

Представителите на местните власти, участващи в срещата направиха лични дарения за възстановяване сградата на изгорялото ОУ „Христо Смирненски“ в град Карнобат, с което освен съпричастността си, показаха и силата на междуобщинското сътрудничество.

ВЕЧЕР НА „КОМИТАТА-ПОП“ ПЕЮ КИПРИЛОВ В АЙТОС

Навършиха се 165 години от рождението на Петър Киприлов, свързал завинаги името си с населението на Айтоският край. Юбилейната годишнина бе отбелязана с тържествено събрание на тракийци в Общинския клуб в Айтос, където бе уредена изложба за Петър/Пею/Киприлов. Фолклорната певческа група при тракийското дружество с ръководител Златка Вълева даде началото на честването с химна на тракийци „Ясен месец веч изгрява“. Прозвучаха стихове от цикъла – песни за отец Пею Киприлов, написани от варненския тракийски поет Иван Демиров Иванов и на поетесата Елена Великова. Почет-

ни гости на тракийския празник бяха правнучката на Петър Киприлов Елена Петрова, член на тракийското дружество, писателят Иван Бубалов-почетен гражданин на Бургас, поетесата Елена Великова, тракийски дейтели и общественици от града. Слово за живота и делото на учителя, свещеника и революционера Петър Киприлов произнесе председателят на Айтоското тракийско дружество Димитър Ошавков. Елена Петрова сподели спомени от своята баба Елена за отец Киприлов. Краеведът Иван Бубалов дари на тракийци от Айтос част от публикации за срещите си с баба Цонка – дъщеря на „комитата

поп“ Пею Киприлов през ноември 1976 в двора на къщата ѝ в гр. Карнобат. Поетесата Елена Великова дари на тракийци последната си книга „България започва от морето“. Тракийското дружество в Айтос организира дарителска кампания за построяване на паметник на Петър Киприлов.

В следващия брой вестник „Тракия“ ще разкаже подробно за живота и делото на Петър Киприлов

ПОЗДРАВЛЕНИЯ ЗА ПРАЗНИКА

Сред многото поздравления по случай 26 март – деня на Тракия, адресирани до председателя на СТДБ Красимир Премянов е поздравителният адрес от заместник министър-председателя и министър на труда и социалната политика Ивайло Калфин, в което се казва: Днес отдаваме почит към всички български войници, загубили своя живот край Одринско, както и към хиляди тракийски бежанци, намерили подслон в пределите на България и запазили родовата си памет. Безстрашието на Българските войници и техният генерал Никола Иванов край Одрин ни дават самочувствието, че сме нация, която е заслужила своето място в Европа и е била за пример на всички страни от континента.

В поздравителния адрес на председателя на Синдиката на българските учители Янка Такева четем: „Убедена съм, че в Деня на Тракия, когато се покланяме пред подвига на българските войници, загинали при превземането на Одринската крепост през Балканската война – най-величавата победа в най-новата история на България, трябва да заявим и нашата готовност да бъдем отговорни към настоящето. Сигурна съм, че припомняйки си героичните и светли страници от българската история, всички ние носим в умовете и сърцата си грижата за нашата най-голяма надежда – децата ни и любовта към прекрасното ни Отечество.“

СЪБОЛЕЗНОВАТЕЛЕН АДРЕС

Председателят на СТДБ Красимир Премянов е изпратил съболезнователен адрес по повод терористичните атентати в Брюксел до Н.Пр. Аник Ван Кълстър – извънреден и пълномощен посланик на кралство Белгия в Република България. В съболезнователния адрес се казва: Позволете ми да изразя към Вас, а чрез Вас и към Негово величество Филип – крал на Белгия нашите съболезнования по повод трагичните събития в Брюксел от 22 март т.г. Невинно загиналите граждани и ранените от варварските терористични актове на Ислямска държава граждани са ни близки по съдба.

Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България изразява дълбокото си възмущение по този повод. Членовете на СТДБ, които са особено чувствителни към насилието и отнемането на човешки живот поднасят дълбоките си съболезнования към близките на загиналите и пожелават бързо възстановяване на ранените.

Преди малко повече от 100 години нашите предци също са били подложени на жестоко насилие, раните от което едва ли някога ще зараснат. Въпреки това, следвайки заветите на българските национални герои и тракийските българи – учредители на нашата организация, ние твърдо се противопоставяме на агресията и ксенофобията като методи за налагане на етническо и религиозно присъствие. Ние сме за съгласие и толерантност в съответствие с действащите норми на националното и международно право.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А

Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталоген
номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Елена АЛЕКОВА, Никола ИНДЖОВ и Хубен СТЕФАНОВ; Главен редактор: Тодор КОРУЕВ
e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC:STSABGSF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Валентина АНГЕЛОВА (Бургас) – 0879 545 115; Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) – 044/62 48 53; Анета Георгиева (Хасково) – 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

КРАСИМИР ПРЕМЯНОВ:

Обезщетението на тракийските българи е отговорност на държавата

- Тази година отбелязваме 120 години от началото на организираното тракийско движение по българските земи. Каква е идеята на това движение в началото и каква е днес?

- Тракийският въпрос е съставна част от българския национален въпрос, който днес има исторически, морални и материални измерения. Хиляди са тракийските бежанци и техните потомци от Тракия и Мала Азия, които прокудени от домовете си след войни и въстания, търсят спасение в свободните земи на Отееството. След Руско-турската война от 1877-1878 г. тракийският въпрос влиза в дневния ред и на международните отношения. По силата на Санстефанският мирен договор от 3 март 1878 г. Турция признава създаването на трибутарно българско княжество, чиито граници съвпадат с етническите граници на българската възрожденска нация в Мизия, Тракия и Македония. Откъсването на български територии и предаването им на съседни страни или връщането им в пределите на Османската империя по силата на Берлинския конгрес (1/13 юни – 1/13 юли 1878 г.), поражда огромно разочарование сред българското население и за дълбока българския национален въпрос, за решаването на който се водят дипломатически преписки, правят се петиции, избухват няколко въстания. Още през 1896 г. по инициатива на Капитан Петко войвода, тракийци създават своя организация в България, която се бори за справедливо решаване на българската кауза за Тракия. Тракийските българи вземат участие в избухналото през 1903 г. Илинденско – Преображенско въстание. Въпреки неуспеха си въстанието показва на европейска общественост, че тракийци ще продължат борбата до извоюването на националната си независимост. В периода 1912–1919 г. България води три войни за решаването на националния въпрос, но претърпява две национални катастрофи. До 1945 г. тракийският въпрос до голяма степен е въпрос за събиране в Отееството на онези земи, върху които е създадена и утвърдена българската нация. След 1947 г. същността на тракийския въпрос е свързана с необходимостта от отстояване правата на тракийските бежанци, като имуществен проблем и като проблем за защита на човешките им права. Основните акценти в каузата на тракийците днес

С председателя на Съюза на тракийските дружества в България разговаря Ема Иванова

е да запазят българщината и да защитават националните интереси. Трябва да отчетем, че съвременният Тракийски съюз не е механичен сбор от отделни тракийски дружества. В него членуват юридически лица като Тракийския научен институт, юридически лица извън България и много индивидуални членове. Към Съюза има изградени Национален тракийски младежки съюз, Национален тракийски женски съюз, Клуб „Родопи“, Клуб на ветераните, Инициатива за връщане към корените, Клуб на малоазийските българи.

- Как оцелява тракийската организация и получава ли тя подкрепа?

- Нашите предци са преминали през изключително тежки изпитания, но въпреки тях, са намерили сили и възможности да съградят тракийската организация, която днес ние техните потомци развиваме в далеч по-благоприятни условия. Съюзът на тракийските дружества в България (СТДБ) има своите проблеми, наследени от историята, отнасящи се до имуществените и човешките права на тракийските бежанци. Още през 1990 г. Съюзът обяви за своя стратегическа цел обезщетението на тракийските бежанци, не само като имуществен проблем, но и като проблем за защита на човешките права на тракийски българи, чиито имоти в Източна Тракия и Мала Азия са заграбени през 1913 г. от Турция. Проблемът за обезщетение на тракийските българи от Източна Тракия и Мала Азия, прокудени от родните им места, е поставян от СТДБ пред президенти, министри, председатели на Народното събрание, министри, депутати, политици. Тракийската организация успя да го превърне от общонационален в международен

въпрос през 2008 г., когато по предложение на СТДБ, направено от евродепутатите Маруся Любчева и Евгени Кирилов, Европейският парламент прие резолюция, с която обвърза членството на Турция в ЕС с обезщетенията за имотите на тракийските българи, т.е. със законните права на наследниците им. Във връзка с това СТДБ организира подписка, за да покажем, че подкрепяме и приемаме помощта на ЕС, засвидетелствана в резолюцията на Европейския парламент. Подкрепата на тази подписка с огромно мнозинство има за цел да подсказва, че движението на Турция към ЕС минава и през решаването на този въпрос, за чието съвременно решаване главната отговорност е на българското правителство. В Централното

ръководство на СТДБ изградихме работна група за компенсациите и обезщетенията, която систематизира доводите на тракийци, но решаването на проблема е отговорност на българската държава.

- Кое е най-тежкото време за тракийци през тези 120 г.?

- Погромът на тракийските българи през 1913 г., който по думите на акад. Любомир Милетич няма „себе равен в новата ни мъченическа история“. Разорението е било съпроводено и с изстребление, т.е. с фактическо унищожение. Според сериозни изследователи истинската дума, отговаряща на съдържанието на трагичните събития през 1913 година може да бъде намерена в решенията на ООН, наречени престъпления срещу човечеството или геноцид.

Съюзът на тракийските дружества в България смята, че събитията през 1913 г., които доведоха до разорението на тракийските българи трябва да се наричат с истинското им име – геноцид.

- С какво са по-различни тракийските дружества от десетките съществуващи дружества у нас?

- С проблемите, наследени от историята, с мисията на организацията ни като националноотговорна патриотична формация, която черпи своя патриотизъм от тежките исторически моменти, преживени от България, с дейността си за обединението на българския народ и с това, че не се води от конюнктурни интереси.

- Има ли ангажимент държавата към проблема на тракийци днес?

- Както вече подчертах решаването на проблема на тракийци е отговорност на българската държава и преминава през преговори с Турция. Двустранните отношения между България и Турция се характеризират с положителни тенденции, но носят сложни и противоречиви исторически белези, а защитата на интересите на тракийските бежанци е един от малкото аргументи в спорните въпроси.

България винаги се е стремела към справедливо решаване на въпроса чрез преговори при стриктно спазване на сключените договори. Турция обаче, неотклонно и твърде успешно се опитва да заобикаля постигнатите двустранни договорености, когато прецени, че не са в нейна полза. Пример за такъв подход е отказът за прилагането на Цариградския мирен договор от октомври 1913 г. и Одринското споразумение от ноември 1913 г., с които се признава статут на бежанци на прогонените българи и се гарантира правото им на завръщане. По същество тракийският проблем е междудържавен – следователно предмет на международното публично право, а не частен въпрос, в какъвто турската дипломация иска да го превърне. Със съжаление трябва да констатирам, че българските управници с малки изключения, нямат уважително отношение към историческото минало, в т.ч. и към тракийската кауза, към Съюза на тракийските дружества в България. В същото време трябва да признаем, че макар и скромно както държавата, така и част от общините ни оказват подкрепа.

- Как ще преминат честванията?

- Възстановената през 1990 г. тракийска организация създаде своя съвременна традиция с провеждането на масови прояви на исторически места и дати. Там по неповторим начин насочваме погледите на съвременното поколение към героичната история на тракийци. Като радатели на тракийската кауза, която е неотделима част от българската, ние останахме верни на своята традиция и ще отбележим по подобаващ начин годишнината от началото на организираното тракийско движение по българските земи. За целта приехме Национална програма, която обхваща периода 2016–2017 г. за честване на организираното тракийско движение и 120-та годишнина от учредяването на Тракийския съюз. Основната цел на програмата е да популяризира дейността на тракийската организация, нейната история, настояще и перспектива, да утвърди ролята ѝ на фактор за патриотичното възпитание на младото поколение в съвременното общество. Много са мероприятията, празненства, събори, митинги, национални конференции, кръгли маси и др., които ще съберат стотици хора, свързани с тракийската кауза, ще дадат възможност за среща на тракийци, за поддържането им като общност и за укрепване на колективната памет. Своетообразен център на честванията са градовете Варна и Бургас, откъдето води началото си организираното тракийско движение. (Вестник „Трета възраст“)